ՆՈՐ-ԴԱՐ

№174 ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Շորեքշաբթի, 1 Հոկտեմբերի, 1903 Շորեքշաբթի, 1 Հոկտեմբերի, ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 174

Տարին 10 րուբ. վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը 3 ր. 50 կ.
ամիսը՝ (Թիֆլիսում) 1ր., հասով 5 կ.: Բաժանորդ կն
գրւում միմիայն խմբագրատանը՝ Դաւիդով. փողոց, № 5.

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція «Норъ-Даръ»
կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարութիւնները ընդունւում են ամեն լեզուով: Յայտարարութիւնների տողին 2 կ., սեկլամների համար կրկնապատիկ

ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ՀԱՒԱՔԱՐԻ ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ

(Կոստանդինովսկայա փողոց, տուն Վարշամեանի)

ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՆ 1903 Թ.

ՀԱՆՑ ԴԵՐԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

ղեկավարութիամբ

Պ. Ա. ԱՐԱՔՄԵԱՆԻ

ԿՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԿՐԵՉԻՆՍԿՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Կոմ. 3 գործ. հեղ. ՍՈՒԽՈՎՕ-ԿՈՒԲԻԼԻՆԻ

Թարգմ. Աբելեանի եւ Արաքսեանի

Մասնակցում են տ. տ. Արաքսեան, Զարէլ, օր. Հայկանուշ, պ. պ. Արաքսեան, Ահօ-Խալապեան, Խուդանեան, Բերօյեան, Ղուշչեան, Ադամիրեան, Ադելխանեան,

Սկիզբն է մշտա 8½ ժամին երեկոյեան

(263) 1—1 Վարչութիւն. Պ. Ա. ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

—

Առաջնորդող.—Բալկանեան գործեր:
Քրոնիկոն.—Լուրեր:
Մեզ գրում են.—Բագուից: Ղազախից:
Դրագարանները Սալմաստի գաւառում:
Մամուլի շուրջը:
Ո՛վ էր Պարոնեան վրդ.
Թղթակցութիւնները.—Նամակ Պարսկաստանից.—Թեհրան:
Կ. Պոլսի հայ Թերթերից:
Քաղաքական.— Վերափոխութիւնների ծրագիրը ունգարական պարլամենտում: Ճապոնիայի ծովային ու ցամաքային զօրութիւնը: Ապստամբութեան տարածումը Մակեդոնիայում: Թիւրքիայի այժը Եւրոպայում: Ծայրագոյն Արեւելքի բարդութիւններ:
«Նոր-Դար»-ի հեռագրներ:
Բանասիրական—Գրչայ:
Յայտարարութիւններ:

Թիֆլիս, 30 սեպտեմբերի 1093 թ.

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԴՈՐԾԵՐ

—

Սեպտեմբերի 29-ին Կ. Պոլսից խփուած մի հեռագիր հաղորդում է, թէ կազմուում է ութ յանձնախումբ, որոնք ռուսական և աւստրիա-ունգարական հիւպատոսների դեկավարութեան ու հսկողութեան տակ պէտք է ղբաղուեն երկու մեծ տէրութիւնների կողմից առաջարկուած բարենորոգումների ծրագրի գործադրութեամբ արեան մէջ ծփացող մակեդոնական նահանգներում:

Բարենորոգումները մոյնելու կոչումն ունեցող յանձնախմբերի երկու տէրութիւնների գործակալների հսկողութեան տակ ղբաղուելը արդիւնք է ռուսական և աւստրիա-ունգարական զահակալների վերջին օրերս Վեննայի տեսակցութեան մէջ կայացրած որոշման:

Այս տարուայ սկզբին մակեդոնական նահանգների համար մշակուած ծրագիրը թիւրք կառավարութեան առաջարկութիւնն և նրա անյապաղ գործադրութեան նկատմամբ օսմանեան ինքնակալից հաստատ խոստում առնուելու վրայ վեց-եօթը ամիսներ անցան, և ժամանակի այդ տեւողութեան ընթացքում թիւրք կառավարութեան խաղացած կատակերգութիւնը, դրա հետևանք եղող տասնեակ հազարներով խաղաղ ապրող մարդկանց կոտրածները, հարիւրաւոր գիւղերի աւերակների կոյտերի վերածուելը, կարողացան մարդկանց մի աւելորդ անգամ ևս ապացուցանելու, թէ թիւրք կառավարութեան խոստումների վրայ շատ էլ վստահանալ չի կարելի:

Մենք դժուարանում ենք իսկական չարիքը որոշելու: Ո՞րն է բուն չարիքը:—Այն, որ թիւրք կառավարութիւնը իւր կանոնաւոր զօրքի ու բաշիբոզուկների ձեռքով, առանց ոչ մի միջոցի առաջ կանգ առնելու, սիստեմատիքաբար կոտորում է քրիստոնեայ տարրը և նրանց բնակավայրերը աւերի ու կրակի մատնում, թէ այն, որ թիւրք կառավարութեան թոյլ է տալիս այդ բոլորը գործելու և ոչ որին ոչ մի հաշիւ չտալու իւր կատարածների համար: Իւր առանին գործերը կարգադրելու վերաբերմամբ թիւրք կառավարութեան ունեցած ու ճանաչուած ազատութիւնը, արտաքուստ իւր վրայ ազդեցութիւն բանեցնելու նկատմամբ նրա արտայայտած խուլ ցասումը, այդ կառավարութեան ներքին կազմի ու կարգապահութեան բացարձակ քայքայումից առաջացած անկարգութիւնը և վերջապէս անցեալի մէջ նրա ունեցած խոստմնազանցութիւնների բազմապատիկ փորձերը, կարծում ենք, բաւական էին նոյն իսկ բաղաքականութիւնից հեռու ապրող մարդկանց համոզելու թէ, առաջարկուած բարենորոգումների ծրագիրը պէտք է մնար իբրև մեռած առեւ այն որ, այսինքն, վեց-եօթը ամիս յետոյ, Բալկանեան թերակղզու ժողովրդների վիճակը բարւոքել,—պէտք է հարցնել, թէ այդ կառավարութիւնը ներկայացնում է վերոյիշեալ երեք տարմանները, թէ ոչ: Ուրիշ խօսքերով ասած, մի բան անելու համար բաւական չէ միայն կամք ունենալ, հապա, պէտք է նաև տէր լինել այն միջոցների ու կարողութեան, որը գործն է պահանջում:

Եթէ, յիրաւի, թիւրք կառավարութիւնը դեռ ևս ունի վտանգը անցկացնելու համար պահանջուած բարոյական ու նիւթական ոյժը,—այդ դէպքում տէրութիւնների միաձնական պնդումները՝ հիմնուած մի շարք սպառնալիքների վրայ գուցէ այս անգամ ունենան մի գործնական հետևանք: Իսկ եթէ նա զէրկ է եղած առաջարկները իրականացնելու կարեւորութիւնից ...

Այն ժամանակ միւս մեծ տէրութիւններին, յամենայն դէպս, արևելեան համաձայնութիւն ստացած ռուս և աւստրիա-ունգարական կառավարութիւններին կը մնայ պահանջած վերանորոգումները մտցնել Մակեդոնիայում:

Հոկտեմբերի 1-ից «Նոր-Դար»-ին բաժանորդ են գրւում եւ վճարում են 3 րուբլի 50 կ.:

Խնդրում ենք նրանցից, որոնց վրայ ապառիկներ են մնում, բարեհաճեն յիշել հրենց պարտքը:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

—

Որոշուած է Թիֆլիսի պոստ-հեռագրատունը, ուր ներկայումս գտնւում է նաև հեռաձայնի կայարանը, տեղափոխելու Լօրիս-Մելիքեան փողոցից Խալաիմնսկի պրոսպեկտը, ուր այդ հաստատութիւնների համար յատուկ չէնք պիտի կառուցուի ռազմա-վիրակաև միւս պրակտների պոստային ներկայ կայարանի տեղում: Պոստ-հեռագրատան ապրում եմ այստեղ:—Վիրաւորական խօսքերի մի ամբողջ հեղեղ յուզեց նրա հոգին և դուրս ժայթեց: Նրա խաղաղ ձայնը փոխուեց և սկսեց որոտալ: Շաւութեան փայլ երեսց նրա մոխրագոյն աչքերում:

—Ի՞նչ փոփոխուեց:

Ծամծմելով կրկնում էր նա այդ խօսքերը կատաղութեամբ, չատ-չատ քայլելով հիւրասենեակում, զայրացած, ոտներով ցիր ու ցան էր անում կահ-կարասին ու բարձերը:

—Ձեզ լաւ յայտնի է, որ չորս տարուայ ընթացքում ոչ թէ ոչինչ չեմ արել իմ գրութիւնը բարւոքելու համար, նոյն իսկ զրկել եմ ինձ մի որևէ գործ օրսնելու հնարաւորութիւնից: Երբ դու ցանկանում էիր որ միշտ, ամեն րոպէ քեզ մօտ լինէի, կարող էի ազատ ժամանակ ունենալ զբաղուելու անձնական գործերովս: Ի՞նչ ես կարծում: Միայն նրա համար, որ տիկին X... դիւր չէր գալիս քեզ, ես պարտաւոր էի չչաճախել նրա մօտ և կարել յարաբերութիւններս նրա բոլոր ծանօթների հետ: Տիկին Z... վատ էր խօսում քո մասին, և ես պարտաւոր էի նրան արհամարհել: Քո քմահաճոյքների և յիմար նախանձի պատճառով, այդ կերպ իմ բոլոր կապերը խզուեցին: Ես այն ժամանակ ներում էի այդ բոլորը, այժմ միայն զղում եմ իմ անտեղի և յիմար վարմունքը: Պարիզի փողոցներում ևս կզգամ ինձ աւելի միայնակ, քան անապատում: Ինձ չըբաղձանք ոչ միայն մի մազաչափ անգամ չի փոխուել դէպի լաւը, այլ ընդհակառակը, շատ աւելի բարդուել է, համեմատութեամբ ապստամբութեան սկզբնաւորութեան հետ:

Տասնեակ հազարաւոր սովալլուկ բալկանեան գաղթականների սըրտմտօրմոք աղաղակները, գոյութեան վերջին միջոցներից զրկուած մակեդոնացի գիւղացու օգնութեան աղաչանքները վերջապէս հասնում են փոքրերի բաղդը որոշող մեծ պետութիւնների ականջը, նրանց գութը շարժում տիրող տագնապալից կացութեան վրայ և նրանց ստիպում Բ. Դրան նորանոր պնդումներ անելու երկրի մէջ բորբոքուած հրդեհը հանգցնելու, անհրաժեշտ կարգն ու ապահովութիւնը վերականգնելու համար:

Արդարութիւնը պարտք է գրնում Բալկանեան գործերին տեղեակ ամեն մի արդարադատ մարդու վրայ խոստովանելու, որ ապստամբութեան ովկեանի մէջ ծփացող մի երկիր, որին առաջնորդում է մինչև օսկորները ատելութեան ու վրէժխնդրութեան ոգուով լցուած յեղափոխական մի տաբը,—այնքան էլ դիւրին բան չէ:

Մակեդոնիան խաղաղացնելու համար հարկաւոր է կառավարական հսկայական ազդեցութիւն ու հեղինակութիւն, դրամական ընդարձակ միջոցներ և բարեխիղճ ու մարդկային արժանաւորութիւններով օժտուած պաշտօնէութեան ահագին կազմ: Ուստի այն հարցումից առաջ, թէ Թիւրքիան անկեղծօրէն ցանկանում է Բալկանեան ժողովրդների վիճակը բարւոքել,—պէտք է հարցնել, թէ այդ կառավարութիւնը ներկայումս ունի՞ արդեօք այդ նպատակին հասնելու միջոցներ և կարողութիւն:

Այսքան ժպտաց:

— Եթէ միայն այդ կարող է խանգարել ևմ ծրագրները, դրանից հեշտ ոչինչ չի կարող լինել. ես միակ ժառանգն իմ: Ո՞յդ էր քեզ անհանգստացնողը, սիրելիս:

Չալինդրէն իսկոյն ընդհատեց նրան.

— Քեզ համար միայն, քեզ համար.. Մարդիկ միշտ չար են: Բայց որովհետև գու տեսել ես կտակը, ուրեմն այդ միևնոյն է:

— Ես չեմ տեսել կտակը, բայց գիտեմ, թէ ինչ է լինելու: Այնուամենայնիւ ես իսկոյն կգանեմ:

Այրին դուրս ելաւ: Չալինդրէն մենակ մնալով սկսեց չրջել սենեակում:—Հարևան սենեակի դուռը փոքր ինչ բաց էր, ուր ազօտ լուսով վառւում էր մեղրամոմը: Այնտեղ երեում էր մեծ և սպիտակ անկողինը: Նա տեսաւ թէ ինչպէս իւր սիրուհին, մտնելով սենեակը, սկսեց քրքրել կահկարասին: Այդ բոլորը ծանր տպաւորութիւն թողեց նրա վրայ:

Նա չփոթուած նայում էր պատկերներին և գորգերին, բայց նրա այդ չփոթութիւնը աստիճանաբար փոխուեց անբացատրելի ուրախութեան, մտածելով, որ այդ օրուանից բոլորը պատկանելու է իրեն, որ ինքն այժմ հարուստ է: Միայն թէ մի ինչ որ նախազգացում ճնշում էր նրան, երբ վերադարձաւ իւր սիրուհին, ձեռքին բռնած կարմիր կնքով կնքուած մի մեծ ծրար: Այրին բացեց ծրարը, Չալինդրէն նկատեց, թէ ինչպէս իւր սիրելին յանկարծ գունատուեց և ցնցուեց: Նա վրայ րնկաւ, իւրց այրեի ձեռքից թուղթը և կարդաց.

— «Իմ բոլոր հարստութիւնը կտակում եմ ընկեցիկ երեխաների ապաստարանին:—Ժարդի»:

Նա թերթը յանձնեց այրիին:

Երկար էլ ապրած մնացել էին: Այդ երկու տողերը ոչնչացնում էին նրանց բոլոր ծրագրները: Այրին կտակը բռնած մրմնջում էր.

— Այդ չլսուած բան է... Այդ չտեսնուած բան է...

— Ա՜խ, մեր երազածները որ հեռու են այժմ,—պատասխանեց նա այրիին:—Դու հինգ րոպէ առաջ խօսում էիր երկու օրից հեռանալու մասին... մի տարի վերջը լինելիք մեր պսակադրութեան մասին...

— Բայց այդ դեռ կարելի է... հարկաւոր չէ հարուստ լինել, երբ սիրում ես...

Չալինդրէն ծիծաղեց:

— Բայց ինչով ապրենք: Դու ոչինչ չունիս, գիտես, որ ես ևս ոչինչ չունիմ: Այդ կլիներ աղքատ գոյութիւն.. Այդ մասին չարժէ այլևս մտածել: Ես գնում եմ: Ո՛րը: 2ը գիտեմ, բայց մբնալ Պարիզում ևս չեմ կարող այժմ:

— Ինչու աւելի այժմ, քան երեկ: Ի՞նչ փոփոխուեց:

— Ի՞նչ փոփոխուեց: Ու հարցնում ես դու: Դու մոռացար, որ քո պատճառով, միայն քո պատճառով է, որ ես ապրում եմ այստեղ:—Վիրաւորական խօսքերի մի ամբողջ հեղեղ յուզեց նրա հոգին և դուրս ժայթեց: Նրա խաղաղ ձայնը փոխուեց և սկսեց որոտալ: Շաւութեան փայլ երեսց նրա մոխրագոյն աչքերում:

—Ի՞նչ փոփոխուեց:

Ծամծմելով կրկնում էր նա այդ խօսքերը կատաղութեամբ, չատ-չատ քայլելով հիւրասենեակում, զայրացած, ոտներով ցիր ու ցան էր անում կահկարասին ու բարձերը:

—Ձեզ լաւ յայտնի է, որ չորս տարուայ ընթացքում ոչ թէ ոչինչ չեմ արել իմ գրութիւնը բարւոքելու համար, նոյն իսկ զրկել եմ ինձ մի որևէ գործ օրսնելու հնարաւորութիւնից: Երբ դու ցանկանում էիր որ միշտ, ամեն րոպէ քեզ մօտ լինէի, կարող էի ազատ ժամանակ ունենալ զբաղուելու անձնական գործերովս: Ի՞նչ ես կարծում: Միայն նրա համար, որ տիկին X... դիւր չէր գալիս քեզ, ես պարտաւոր էի չչաճախել նրա մօտ և կարել յարաբերութիւններս նրա բոլոր ծանօթների հետ: Տիկին Z... վատ էր խօսում քո մասին, և ես պարտաւոր էի նրան արհամարհել: Քո քմահաճոյքների և յիմար նախանձի պատճառով, այդ կերպ իմ բոլոր կապերը խզուեցին: Ես այն ժամանակ ներում էի այդ բոլորը, այժմ միայն զղում եմ իմ անտեղի և յիմար վարմունքը: Պարիզի փողոցներում ևս կզգամ ինձ աւելի միայնակ, քան անապատում: Ինձ չըբ-

ՄԱՐԴԻԿ ՄԱՐԴԻԿՅԱՆ

— Ես, իհարկե, ոչ մի բան չեմ հասկանում, ինչ է պատահել, ինչ է եղել, ինչ է լինելու, բայց ինչ-որ բան կա, որ ինձ ստիպում է ասել, որ ես ուրախ եմ, որ ինձ ծեծել են, որ ես ընկել եմ ոստիկանների ձեռքը, որ ինձ տարել են բանտ, որ ես նստած եմ բանտում, որ ինձ դատելու են, որ ինձ աքսորելու են Սիբիր, որ ես ուրախ եմ, որ ես ուրախ եմ, որ ես ուրախ եմ...

Ես ուրախ եմ, որ ես ուրախ եմ, որ ես ուրախ եմ, որ ես ուրախ եմ, որ ես ուրախ եմ, որ ես ուրախ եմ...

Մեր վերջին տեսակցությունից «Արծիվ»-ը, փոխանակ ինքնագոհ լինելու իր վիճակից, ավելի ևս ջղագրգռվեց և ինքնամոռաց կերպով սկսեց հարձակվել ինձ վրա։

—Ձեզ պատ ճամբա չկա։ Ուշ-թե-կանուխ ձեր գլուխը պիտի ջարդեն։ Ես ձեզ ասում եմ, որ ձեր ճամբան սխալ է։

—Ես ինձ համար ճամբա չեմ որոնում, ես ուզում եմ ճամբան գտնել ուրիշների համար։

—Ձեր ուզածը ինչ է։

—Ես ուզում եմ, որ ամեն մարդ ազատ լինի իր կարծիքներում, որ ամեն մարդ կարողանա ազատ կերպով իր կարծիքը հայտնել։

—Ես ձեզ ասում եմ, որ ձեր ճամբան սխալ է։ Ես ձեզ ասում եմ, որ ձեր ճամբան ոչնչացնում է ամեն ինչ, ինչ որ մեր ազգի համար սուրբ է։

—Ես ինձ համար ճամբա չեմ որոնում, ես ուզում եմ ճամբան գտնել ուրիշների համար։

—Ձեր ուզածը ինչ է։

—Ես ուզում եմ, որ ամեն մարդ ազատ լինի իր կարծիքներում, որ ամեն մարդ կարողանա ազատ կերպով իր կարծիքը հայտնել։

—Ես ձեզ ասում եմ, որ ձեր ճամբան սխալ է։ Ես ձեզ ասում եմ, որ ձեր ճամբան ոչնչացնում է ամեն ինչ, ինչ որ մեր ազգի համար սուրբ է։

թեամբ ծախում են մօտակայ քաղաքների վաճառանոցներում, մինչև անգամ Սոլունում։ Կոստուրայի յունական եպիսկոպոսը Թիւրք քօրքերին անձամբ ցոյց է տուել բուլղարական այն գիւղերը, որոնք պէտք է այրել։

Միևնոյնն է կատարում նաև Սոլունից յոյն միտրոպոլիտը։ Նա չջնում է բուլղարական գիւղերը և համոզում բուլղար գիւղացիներին յունական պատրիարքարանը ճանաչել, խոստանալով այդ դէպքում իր հովանաւորութեան տակ առնել, Թիւրք կառավարութեան առաջ միջնորդել հարկերը թեթևացնելու համար։

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՈՁԾԸ ԵՒՐՈՊԱՑՈՒՄ

Եւրոպական մամուլի տուած վերջին տեղեկութիւնների համաձայն, եւրոպական Թիւրքիայում վերջինս ունի կեդրոնացրած 300,000 հոգի։ Զինուորական այդ հսկայական ոյժը բաժանուած է հետևեալ կերպով. 70,000 հոգի՝ Ադրիանոպոլսի նահանգում Սելանիկի նահանգում—170,000, Մոնաստիրի նահանգում—50,000 և Ուսկիւբում—10,000 հոգի։

ԾԱՁՐԱԴՈՁՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԲԱՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Ճապոնիայից ստացուած տեղեկութիւնների համեմատ, ճապոնական կառավարութեան ու մամուլի վրայ, որոնք Ռուսիայի հետ պատերազմ սկսելու կողմնակից էին, ծովակալ Ալէքսէևի հնազանդ Արևելքի ռուսական երկրների փոխարքայ նշանակուելու լուրը ուրախութիւնը չատ վատ կերպով է ազդել։ Ճապոնական դիւանագիտական շրջանները ևս կառավարութեան այդ կարգադրութիւնը համարում են մի պատնէշ Ճապոնիայի ազդեցութեան զօրեղացման դէմ Չինաստանում ու Քորէայում։

Խաղաղական ովկիանոսի ռուսական նաւատորմղի մի մասը, որ մնում էր Վլադիվոստոկում, փոխ-ծովակալ Չատարկի հրամանատարութեան տակ ճանապարհ է բռնել դէպի Պորտ-Արտուր՝ Խաղաղական ովկիանոսի նաւատորմղի այդտեղի մասի հետ միանալու համար։ Պորտ-Արտուրի մօտերը կատարում են ռուսական ծովային մանեօվրներ և դրանց մասնակցում է 90-ից աւելի պատերազմական նաւ։

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

(ՌՈՒՍԱՑ ՀԵՌԱԳՐԱՏԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ)

Սեպտեմբերի 29-ից

ԿԱԶԱՆ.—Վեսուկա գետի վրայով մինչև Մեղվեդոկ սկսել է սառոյց անցնել։ Կամա գետի վրայով մինչև Սարապուլ սկսեց ճրագու անցնել։

ՍԻՄԲԻՐՍԿ.—Սիմբիրսկի գաւառական ժողովն առաջին անգամ անհրաժեշտ գտաւ ազրոնոմ հրաւիրել։

ԲԱԳՈՒ.—Տեղի ունեցաւ Մոսկուա-Կովկասեան նաւթային ընկերութեան ծախքով լճից մինչև Կասպից ծովը շինած ջրանցքի հանդիսաւոր բացումը։ Ներքնուղին պեղուած է $2^1/_2$ վերստ տարածութեամբ։ Լիճը պիտի ցամաքեցուի հինգ ամսում։ Կատարուի հարիւր չիսուն դեսեատին տարածութեամբ նաւթային գետին։

ՍՈՒՎԱԼԿԻ.—Սեպտեմբերի 28-ին Կալվարիայում օրհնուեց պրաւոսլաւ եկեղեցին, որը կառուցուած է Կալվարիայի գաւառի բնակիչ ումրաձիզ Ազաֆոնի չիշատակին, որին 1880 թուին չարչարել էին թեքանները։ Ծախքը հաւաքուած էր զօրքերի մէջ հանգանակութեամբ։ Թագաւոր Կայսրը հաճել էր նուիրել 3,000 րուբլի։ Ձէնքը նստել է 40,000 րուբլի։

ՅԵՐՆԻԴՈՎ.—Սեպտեմբերի 28-ին օրհնուած է ռէալական դպրոցի շէնքը, որ կառուցուած է Դունին-Բարկովսկու կտակած դրամով քաղաքի զեմստվոյի և արքունական գանձարանի օժանդակութեամբ։

ՄՈՍԿՈՒԱ.—Նժոյգը փոխելուն համար մեզադրուող Շիշկինի և Բատովիչի գործը վեց օրուայ քննութիւնից յետոյ վերջացաւ մեղադրեալների արդարացումով և նրանով, որ ընդունուեց, թէ փոփոխումը ապացուցուած չէ։ Որոշուած է նժոյգը վերադարձնել Շիշկինին։

ԿՈՍՏՐՈՄԱ.— Զեմստավային ժողովը որոշեց զպրոցական շէնքեր չինել զեմստվային և հասարակութեան կիսովի ծախքերով, փայտեղէնը պիտի տայ արքունի գանձարանը։

ՀՌՈՄ.—Մոլլայի յաւաջապահ զօրքը պատրաստ է ներս խուժել իտալական Սոմալիլենդ։ Կառավարութիւնը յամենայն դէպս զօրքեր է պատրաստում էքսպեդիցիա ուղարկելու համար։ Դրութիւնը բենադիրում վտանգաւոր է։

Սեպտեմբերի 30-ից

ՊՈՐՏ-ԱՐԹՈՒՐ.—Չինական երկաթուղային նաւատնտեսութիւնը Համբուրգ - Ամերիկա ընկերութեան հետ համաձայնութիւն է կայացրել իր թղթակցութիւնները քորէական նաւահանգիստները տանել-բերելու համար։ Փոխարքան ներկայ էր Կուանտունի զօրահանդէսին, որին մասնակցում էր 40,000 հոգի։

ՊԱՐԻԶ.—Լուրէն ընդունել է քարտուղար Մուրաւևին։ Պլևէի քարտուղարի «Reviev of Reviem»-ի խմբագիր Ստէդին ուղղուած նամակը մեծ աղմուկ է հանել պարիզեան մամուլի մէջ։ Դլխաւոր թերթերում լոյս տեսան յօդուածներից քաղուածքներ։ «Cil-Blas»-ը հաղորդում է նամակի բովանդակութիւնը և ուրուագծում մինիստրի անձնաւորութիւնը որը, հասարակական կարծիքի առաջ քաղաքական հարցեր խորհրդածութեան առնելով, բաց է անում նոր դարապլուխ։ «Journ des Débats»-ի հրատարակած մի երկայն յօդուածի մէջ, որի հեղինակն է յայտնի հրապարակախօս Էմբըէն, նշանաւոր դէպի Ֆինլանդիան ունեցած իր համակրութեամբ մինիստրի նամակին տրւում է շատ բարձր կարևորութիւն, որովհետև մինիստրը դրանով եւրոպային ծանօթացնում է ռուսական հայեցակէտի հետ այն հարցի մասին, որը խորհրդածութեան էր առնուել նպատակաւոր նախադրեալների հիմունքներով։ «Soleil»-ը մտահոգոյց է անում, թէ ֆինլանդիական խնդիրը Ռուսիայի դաշնակցութեան սակաւաթիւ թշնամիների ձեռքում ծառայում էր իբրև պատրուակ, և նամակից փաստեր է առաջ բերում հասարակական կարծիքը խաղաղեցնելու նկատումներով Կայսերական քաղաքականութեան մեծահոգի ղեկացումների վերաբերմամբ։ «Soleil»-ը ասում է, որ մինիստրի նամակը ֆինլանդիական խնդրին տալիս է պայծառութիւն և ճշտութիւն, պատկերացնելով նրա նկատմամբ Ռուսիայի ունեցած ներքին քաղաքականութիւնը։

ԼՈՆԴՈՆ.—«Daily Mail»-ի Ջանխայից ստացած հեռագրի համաձայն, ճապոնական զօրքերը, պաշնագրով ապահովուած իրենց իրաւունքների համեմատ, ցամաք դուրս եկան Մազանպոյի մօտերը փոքրիկ կտոր հողի վրայ, որը Քորէայի կողմից տրուած էր ճապոնական կառավարութեան։

Կ. ՊՈԼԻՍ.— Չերնոզորիական գործերի հաւատարմատարը Դերբնիչ պահանջել է յետ կանչել Թիւրքական այն զօրքերին, որոնք Չերնոգորիայի սահմանների վրայ գտնուած պիւղերն են մըտել՝ զէնք վնտրելու և անասունների վրայ նոր հարկ պնելու նպատակով, որոնց ժամանակ քրիստոնեայ բնակչութեան հետ տեղի են ունեցել արիւնահեղ ընդհարումներ։ Պրտաքին գործերի մինիստրը խոստացել է կարգադրութիւն անել զօրքերը յետ կանչելու։

ՀՌՈՄ.—Այն լուրը, թէ Թագաւոր Կայսրը իւր ճանապարհորդութիւնը յետաձգել է, զօրեղ տպաւորութիւն է առաջ բերել։ «Journal d'Italia»-ն խոսիւ յանդիմանում է կառավարութեանը այն բանի համար, որ նա չէ կարողացել եւանդուն կերպով դիմադրել սոցիալիստների հանած արգելքներին, որոնք և արգելք են դարձել Թագաւոր Կայսրի կատարելիք ճանապարհորդութեան։

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ԾԱԾ ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐՏԻՍՏԻԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի հոկտեմբերի 2-ին

Հայոց գրամ. ընկ. խումբը մասնակցութեամբ Տ. ՍԻՐԱՆՈՑՑԻ

Սեզոնի բացման առթիւ

Կը ներկայացնէ

ԴԱՐԲՆՈՑԱՊԵՏ

Կոմ. 4 արար. և 5 պատկեր. հեղ. Ժորժ Օհնէի

Թարգմ. Ս. Արծրունու

Սկիզբը ժամը ճիշտ 8-ին.

Տեղերի գները պակասցրած են։

Ռեժիսեօր պ. Պետրոսեան։

(262) 3—2

ԹԻՓԼԻՍԻ ՍԻՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ռուսական օպերա

Անտրեարիզ Նորին Մեծութեան

ՍՈԼԻՍՏ Ն. Ն. ՖԻԳՆԵՐԻ

Զորեքշաբթի հոկտեմբերի 1-ին,

կը ներկայացուի

ԱԻԳԱՆ

օպերա 4 գործ. և 7 պատ. երաժ. Վերդիի։

Մասնակցում են՝ տ. տ. Մելնիկովա, Կարբի, պ. պ. Դարսկի, Իլիւչենկօ, Բուխովեցկի, Ֆէոդորով, Դաւրիլով։

Դիւլաւոր ռեժ. Բոգոլիւբով։

Կապելմայստեր Էսպոզիտօ։

Սկիզբը ժամը 8-ին երեկոյեան։

ԱԶԴ.—Վաղը հինշաբթի, հոկտեմբերի 2-ին կներկայացուի «Ծուղենի Անհգին» օպ, 3 գործ. և 7 պատ., երաժ. Զայկովսկու. Լենոկու դերը կկատարէ Նորին Մեծութեան սոլիստ Ն. Ն. Ֆիգներ։ Ուրբաթ, հոկտ. 3-ին, կներկայացուի «Կարմէն», օպ. 4. գործ., երաժ. Բիզէի։ Տոմսակները վաճառւում են.

(252) 1—1

ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ և կենտրոնական գրավաճառանոցներում վաճառւում են.

Հայոց եկեղեցու

Համառօտ պատմութեան

ԴԱՍԱԴԻՐՔ

Պետական միջնակարգ դպրոցների դասընթացին յարմարեցրած.

կազմեց Ծովհաննէս աւագ քահ.

ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գինն է 35 կ.

(265) 3—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԻՒԱՆ ՎԱԶՈՎԻ

ԼՃՔՏՏԱԿ

Վերնագրով վիպական գրուածքը բուլղարական կեանքից

Թարգմ. Ց. Աբաթաջեանի

Գինն է 80 կ.

Դիմել՝ հայ գրավաճառներին և հեռահաս հասցէով՝ Петербургъ, Институтъ Гражданскихъ Инженеровъ, Мкртичу Гондасазяицу

3—1

Թիֆլիսի տաղաւորական հաւատարմատարութեան

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը սրանով յայտարարում է, որ իւր առեանում սոյն տարուայ հոկտեմբերի 3-ին, օրուայ ժամը 1-ին, նշանակուած է աճուրդ կապալով տալու համար Կուր գետի վրայ, Մուխրանեան փողոցի և Օազի միջև, պարսմը բանեցնելու իրաւունքը։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են պայմաններին տեղեկանալ քաղաքային վարչութեան 4-րդ բաժանմունքում ամեն լի օր առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև օրուայ ժամը 2-ը։ Փակ ծրարներն ընդունւում են մինչև աճուրդի սկիզբը։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները պէտք է ներկայացնեն 1,500 ր. գրաւական։ Աճուրդը կսկսուի կամաւոր գնից։ (259) 2—2

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը

սրանով յայտարարում է, որ իւր առեանում սոյն տարուայ հոկտեմբերի 3-ին, օրուայ ժամը 1-ին, նշանակուած է աճուրդ կապալով տալու համար Կուր գետի վրայ, Մուխրանեան փողոցի և Օազի միջև, պարսմը բանեցնելու իրաւունքը։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են պայմաններին տեղեկանալ քաղաքային վարչութեան 4-րդ բաժանմունքում ամեն լի օր առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև օրուայ ժամը 2-ը։ Փակ ծրարներն ընդունւում են մինչև աճուրդի սկիզբը։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները պէտք է ներկայացնեն 1,500 ր. գրաւական։ Աճուրդը կսկսուի կամաւոր գնից։ (259) 2—2

Թիֆլիսի առեւտրական նաւարդիւնաբերական ընկերութեան վարչութիւնը

սրանով ծանուցանում է պ. պ. փայատէրերին, որ ընկերութեան §6-ի համաձայն նշանակուած է սոյն տարուայ հոկտեմբերի 20-ից մինչև 31-ը հինգերորդ 5% վճարում, այսինքն՝ հնգական բուրլի իւրաքանչիւր փայի համար։

Փողը կընդունուի վարչութեան գրասենեակում (Երևանեան հրապարակ, տ. Խարազեանի, բակում) օրուայ ժամը 3—1 և երեկոյեան ժամը 7—9

(264) 3—1

ՓԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Երկու սեռի աշձանց համար

(Баку, Прачешная, домъ Теръ Ованесова)

Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն եւ պատրաստել հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։ Կուրսերում ուսանւում են՝ 1) Առևտրական թուաբանութիւն և թուաբանութիւն համրիչի վրայ 2) Հաշուապահութիւն արդիւնաբերական, գործարանական, առևտրական և բանկային 3) Առևտրական իրաւաբանութիւն 4) Առևտրական տնտեսագիտութիւն 5) Առևտրական և մուրհակային օրէնքներ. 6) դեղագրութիւն և արագագրութիւն (ուղղագրութիւն). 7) Ուսուցումն գրոց մերենայի վրայ։

Ուսումն սկսուելու է սեպտեմբերի 20-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից ամենայն օր կուրսերում առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 7 ժամը։

Կուրսերի կանոնադրութիւնը (уставъ) *և մանրամասն ծրագիրը* (программа)—*տրւում և ուղարկւում են ձրիաբար։ Օտարարտաքացիները դիմում են* Баку, Учредителю коммерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову

(208) 30—20

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«ԳՐԱՄՈՖՈՆ»

«ԱՍՖԱՂԻԿ»

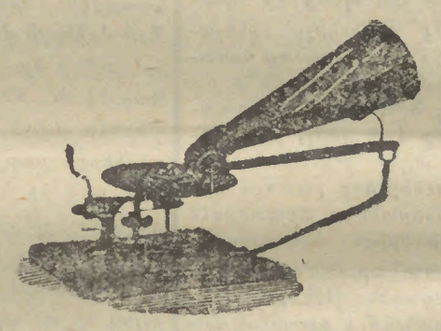

Թիֆլիս, Դալաւ. պրոսպէկտ, տուն Աբիխանի № 7։ Հասցէն հեռագրի համար Թիֆլիս Գրամոֆոնի ընկերութիւն. հեռախօս № 69.

Մեծ բանակութեամբ բազմատեսակ ամենակատարելագործուած գրամոֆոններ։

Անագին բանակութեամբ պլաստինկներ յայտնի և երեւելի երգիչների ռուս, հայ, վրացի, թիւրք, պարսիկ, լեհացի, ֆրանսիացի, անգլիացի, իտալացի, գերմանացի և այլն։

Պլաստինկների ընտրութեան ժամանակ, խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել մեր գործարանի «հրեշտակը գրնչիս» կնիքի վրայ, առանց այդ բանին պլաստինները անպայման կեղծ են։

Ընկերութեան պահեստին հետ կայ յատուկ գործարան, որտեղ, հարկ պահանջած դէպքում ուղղում են գրամոֆոնները։

Գրամոֆոնների կանոնաւոր բանելու մասին, երեք տարուայ համար երաշխաւորութեան թուղթ է տրւում։

Ապրանքը փաթաթելու և կապելու ծախքը մագազինի հաշուին է։

Ապարատների առաքումը մինչև բոլոր երկաթուղիների կայարանները (նոյնպէս և ամառուայ ամիսներին՝ նաւահանգիստները) ընկերութիւնը իւր հաշուով է անում։

Պոստով առաքման ծախքի կէսը «Գրամոֆոնի» ընկերութիւնը իւր վրայ է առնում։

Կրակի օրերը խանութը փակ է իսկ միւս օրերը առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև երեկոյեան ժամը 9-ը բաց։

ՊԱՀԱՆՋՈՂԱԿԱՆ ԿԱՏԱԼՈԳՆԵՐ

Մեծ բուով առնողներին ուղարկւում է ըստ պահանջման նոր պրէյսկուրանտներ։ (224) 30—22

Дозв. Цензурою 30-го Сентября 1903г. Վերէիչ և Կամենմախեր Типографія Вереичевъ и Каменмахеръ Михайл. пр. Телеф. №852